

Ten derde, opdat in de Gemeente bewaard worde de verschuldigde gehoorzaamheid aan den ambtelijken dienst.

Ten vierde, opdat geen besmettingen voortwoekeren, en opdat bij de tegenstanders en de hulsgeenoten der Gemeente, zooveel dit kan geschieden, de ergernissen weggenomen worden.

Ten vijfde, opdat niets, wat tot verbetering en zaligheid der zondaren door God ingesteld is, in de Gemeente verzuimd worde.

R.

G. B.

LITERATUUR EN KUNST

Willem de Mérode. †

De onverwachte tijding van De Mérode's sterven zal ongetwijfeld door zeer velen met ontroering ontvangen zijn. De grootste der christelijke dichters van onzen tijd is van ons heengegaan. Kort na den dood van onzen besten prozaïst, Van Eerbeek. Met deze twee van God begenadigde kunstenaars voelden wij ons rijk, zij laten beiden een leeg plaats achter die moeilijk te vervullen schijnt.

De Mérode was haast de eenige van de huidige christelijke dichters, wiens poëzie weerklinkt in het hart van zijn volk, omdat zijn vers niet den triesten twijfel, maar de absolute overgave aan zijn God mocht uitspreken.

Nu de natuur, die hem zoo lief was, tot haar schoonsten bloei is gekomen, nam God hem daaruit weg. Jaren geleden reeds zong hij:

Hoe heerlijk moet de hemel zijn,
Als de wereld, die is gevallen,
Nog zóó schoon is, dat God ons allen
Losrukken moet met veel pijn:

maar ook toen reeds mocht hij door genade getuigen:

Hel is hard, dat wij alles verlaten
Moeien, maar Uwe liefde is meer
Dan bloemen en bemide gelaten,
En Uw stem is troostend en teer.

En vogels zingen niet zoo vervoerend,
als Uw roepen klinkt van het gruwelijk kruis,
Heere Jezus, tot ons hart ontroerend
Zegt Gij: heden, zijt gij bij Mij thuis.

Een zwaar verlies is vooral ook zijn sterven voor den engeren kring der christelijke kunstenaars, waar hij onbestreden de eerste plaats innam. Bij alle onderlinge oneenigheid, was hij een rustgevend centrum, en hoewel zijn kalme, reflectieve natuur geen machtige actie onder hen wist te ontloopen, bleef zijn rustige geloofsovertuiging haar invloed doen gelden.

Niet gemakkelijk is De Mérode gekomen tot zijn dichtersplaats. Toen hij als dichter meewerkte aan „Ons Tijdschrift”, stond hij nog in de schaduw van Gossaert, wiens invloed hij sterk onderging. Wel is hij dan reeds religieus dichter, maar zijn stem is nog onzeker. Evenals bij den jongen Gezelle was kunst en geloofsovertuiging nog niet tot één saamgesmolten, zij stonden te los van elkaar. Zijn licht ontvankelijk gemoed stond open voor allerlei invloeden, in niet geringe mate ook voor impressionistische kunst der '80-ers. Hij pronkte graag met mooie woorden en klinkende klankcombinaties, waaronder het waarachtige gevoel werd weggedrukt.

Wanneer echter het religieuze gevoel sterker wordt, als zijn schuldgevoel plaats maakt voor overgave aan God, wordt ook zijn vers dieper, eenvoudiger van taal. Dan werpt hij den pauwenprouk van zich.

Maar eenmaal zal een einde zijn
Aan lossen tooi en looze schijn

Want ook de duur van schande en schuld,
Hoe traag zij wijken, wordt vervuld.

Gods toorn heeft loutrend uitgewoed.
Hij ziet mij aan en keurt mij goed.

Zijn lyrisch natuurlied krijgt een epischen inslag. De natuur wordt hem symbool, emblema van een hogere schoonheid. En daarmee wordt zijn kunst meer gemeenschapskunst, toont hij zich in vele verzen een christen-moralist, die uit eigen geloofs-ervaring kan spreken tot zijn volk. Zijn groeiende vormbeheersing, zijn zachte, melodieuze toon, zijn helder doorzichtige, maar zeer plastische beelden, geven zijn verzen een bekoring, die door ontwikkelden en eenvoudigen kan genoten worden.

Terecht zegt Rispens van hem: „De Mérode geeft het uitzonderlijk schouwspel van een dichterschap, dat door vormverfijning een aesthetische élite boeit, anderzijds door de algemeene, ongecompliceerde uiting eener geloofsovertuiging de stem is, niet alleen van een groep, maar van een volksgemeenschap”.

Rijke gaven heeft De Mérode ontvangen en hij heeft met zijn talenten gewoekerd. Vooral de laatste jaren verschenen er tal van bundeltjes van hem, waaruit zijn echt dichterschap spreekt. Prachtige natuurgedichten wisselen er af met fors omlijnde persoonsuitbeeldingen. Nog staat zijn geest open voor anderer invloed, maar hij behoudt zijn eigentoon, verrijkt er alleen zijn ge-

zichtsveld mee. Zoo bleef hij modern dichter, verstaanbaar voor allen, die willen luisteren naar wat de dichter, als ziener, weet te onthullen.

De christen-dichter kan niet blijven spreken over zich zelf, over eigen smart en vreugde, maar zal moeten uitzingen wat hij ervaart van Gods liefde voor de wereld. Zonder ophouden heeft De Mérode gezongen van de allesoverwinnende kracht van Christus' liefde:

Maar smart en onrecht zijn voorbij.
Wij keerden weer tot liefdeswijk.
Als kind'ren van Gods Koninkrijk
Zijn wij herboren, sterk en vrij.
God boog de rechte lijn; 't begin
Raakt aan het eind, de cirkel sluit.
De hemel heeft zijn zaalge buit.
En — hartsverlies blijkt hartsgewin.

Het verliezen van den dichter zelf, zal een blijvende leegte laten. Maar dankbaar mogen wij zijn, dat God ons in dezen tijd een dichter heeft willen geven, die kon spreken tot zijn geloofsgenooten in de taal van het volk, die schatten heeft achtergelaten, waarvan wij kunnen blijven genieten. Want onder de vele gedichten die hij heeft geschreven, is een groot getal, dat blijvende waarde heeft. En niet beter kan een dichter geëerd worden, dan dat zijn werk een kostbaar bezit wordt van velen.

De groote betekenis van De Mérode is geweest, dat hij christelijke kunst van blijvende waarde heeft geschonken, juist in een tijd waarin christendom en kunst voor vele dichters onverzoeenlijk schenen.

Gron.

H. S.

Dit art. moest de vorige week blijven overstaan.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Lutherbeeld bij Rosenberg.

Wij hebben reeds eenige malen (ook naar aanleiding van Rosenberg's „Protestantische Rompilger”) over het Lutherbeeld van de Duitsch-Christelijke beweging geschreven. Het boekje van Brachmann (Alfred Rosenberg und seine Gegner) biedt een goede gelegenheid, de trekken van dat beeld weer te geven.

Rosenberg's opvatting van Luther, schrijft deze ex-theoloog, wordt door de volgende stelling beheerscht: Luther's werken is, in zijn diepste wezen, protest van het Germaansche karakter. Luther heeft, vervolgt hij, voor de vrijheid van geweten gestreden; het viel hem niet gemakkelijk „met den God aan het Kruis klaar te komen”. Luther's echte belijdenis, die door de kracht van het bloed werd gevoed, is echter langzamerhand tot „een bloedeloos, maar koppig gewauwel geworden, dat zich, evenals een Tibetaansche gebedsmolen, altijd weer gelijkvormig herhaalt”.

Deze „karakteriseering” is helaas kenmerkend voor het niveau, waarop de voorvechters der Duitsch-Christelijke geloofsbeweging zich plaatsen. Zij verachten het geloofsleven der belijders diep, en vinden steeds leelijke woorden om aan dien laat uiting te geven. En tevens merkt men, dat zij van dat geloofsleven niets, maar dan ook niets, verstaan.

Geen wonder, dat de belijders van Gods Woord de voorstellingen, die van hun leer en leven gegeven worden, met kracht afwijzen. Dat doen zij ook met het Lutherbeeld, dat aan het Duitsche volk wordt voorgehouden.

Brachmann herinnert in zijn geschrift aan deze afwijzende houding. K ü n e t h (de bekende auteur van het „Antwort auf den Mythos”), schrijft hij, heeft in een rede te Neurenberg, Rosenberg's opvatting over Luther en over het Protestantisme in het algemeen, een caricatuur genoemd. Bisschop Marahrens sprak hetzelfde oordeel uit. En de „Evangelische Beobachter” verwierp het Lutherbeeld van Rosenberg, „omdat het niet met de historische werkelijkheid overeenkomt”. Anders zou daarin „iets van den geweldigen religieuzen ernst moeten uitkomen, die van het begin tot aan het einde Luther's worstelen en werken vervult”. En eveneens van zijn „strijd om den Bijbel” en zijn „innige verbinding met zijn Heer en Heiland Jezus Christus”. Rosenberg, zoo gaat de „Evangelische Beobachter” verder, miskent geheel het wezen der Reformatie, die immers opkwam voor de „vernieuwing van de Christelijke Kerk uit de levenskrachten van het Evangelie”. Dat was de groote tegenstelling tusschen Luther en Rome. Luther was slechts als „de man met den Bijbel” te verstaan, en op geen enkele andere wijze. Het „Germaansche protest” (daarop, zegt Brachmann, komen de uiteenzettingen van de „Evangelische Beobachter” tenslotte neer) was van geheel secundaire betekenis.

Nog duidelijker, meent dezelfde schrijver, brengen de richtlijnen van de „Württembergische Evangelische Oberkirchenrat”, die gedachten tot uitdrukking. Deze richtlijnen werden op een historisch oogenblik, namelijk ten tijde van de herdenking der Reformatie, uitgegeven. Daarin

lezen we: „Luther leeft voor Duitschland, niet uit Duitschland. De stoot tot zijn reformatie komt uit het Evangelie, niet uit den Duitschen wil”.

Nog tal van andere uittalingen haalt Brachmann aan. De meeste veroordeelen het Lutherbeeld van Rosenberg, en we voegen er direct aan toe: terecht. Vooral een uitdrukking als die van de „Evangelische Beobachter”, die op het innig geloof van Luther in zijn Heer en Heiland wijst, is een treffend antwoord op de (inderdaad) caricaturale voorstellingen.

Anderen oefenen slechts ten deele critiek uit. Zij meenen, dat men Luther zuiver „politisch” kan zien, zonder op de theologische opvattingen te letten. Zooals, zegt een van hen, men Luther ook in de muziek- en literatuurgeschiedenis kan behandelen, zonder „principieel rekening te houden met de theologie van den hervormer”. Ja, natuurlijk kan men dat. Maar daar gaat het niet om. Het is de vraag of het beeld juist is, wanneer men de voornaamste karaktertrekken weglaat: trekken, die het geheel bepalen.

Brachmann geeft natuurlijk al die afwijzende oordeelen niet weer om daarmede zijn instemming te betuigen. Integendeel. Straks zal hij zijn vonnis over de „dwazen en vermetelen” vellen. Aan dat vonnis gaat een inleiding vooraf.

Eerst behandelt hij de „kweslie” van „den God aan het Kruis”. Nu is Luther, het is genoeg bekend, geen „gemakkelijke” figuur. En er zijn talrijke christenen, die gerechtvaardigde bezwaren tegen diverse opvattingen van den reformator hebben. Bezwaren, die in dezen tijd, welke het gevaar van „synthese” duidelijk laat zien, krachtige formulering vinden.

Maar daar gaat het hier niet om, althans niet in de eerste plaats. Brachmann wil Luther voor het „Duitsche” volk opeischen, hem een plaats geven onder de volksche grooten. En voordat de hervormer in het Duitsche pantheon definitief wordt opgenomen, moet hij eerst een geduchle bewerking ondergaan. Het „valsche” moet van het „ware”, het „tijdelijke” van het „blijvende”, de „omhulling” van de „kern” gescheiden worden.

Wat wil Brachmann nu betoogen?

Dat Luther eigenlijk niet veel van den Christus als den Verzoener onzer zonden moest hebben. Dat Luther met „den God aan het Kruis”, zooals Brachmann het uitdrukt, eigenlijk niets kon be-
ginnen.

En daartoe beroept hij zich op uittalingen, die Luther in zijn jeugd „heeft gedaan”. Waarin hij de gedachte, dat God Zijn eigen Zoon den kruisdood „liet ondergaan”, niet kon aanvaarden. Luther zou zelfs geschreven hebben, dat hij in dien tijd Christus verloren had.

Gesteld, dat dit allemaal zoo is als Brachmann het beschrijft en interpreteert, dan staat daar, zouden we toch zeggen, tegenover, dat Luther na zijn breuk met Rome, de vergeving der zonden door het bloed van het kruis met kracht heeft gepredikt. Och neen, zegt Brachmann, zoo „eenvoudig” is het niet.

Luther heeft altijd en uitsluitend geloofd aan een God, die vergeven wil. En dien God vond hij vooreerst in den Bijbel juist niet. „Daarmede is dus bewezen, dat in hem gedurende zijn gansche leven het geloof in den Germaanschen Vriend-God levend is geweest”, althans als gevoel of als stemming!!! Dat geloof doet bij hem gewetensbezwaren en zelfs lasteringen tegen den Bijbel opkomen. Die verdwijnen eerst, — en, zegt Brachmann, dat is van de meest groote betekenis — als hij den God van den Bijbel niet meer in tegenstelling tot den door ons zoo genoemden Germaanschen Vriend-God, dat is dus tot zijn Germaansch-Duitsche religieuze vooropvatting over God, ziet. Met andere woorden: in Luther brak, zooals Alfred Rosenberg heel juist zegt, het Germaansche karakterprotest tegen Oostersch-Roomsche religieuze voorstellingen door. Slechts een Germaansch-Duitsch mensch kon den Bijbel zoo verstaan en uitleggen, als Luther dat heeft gedaan.

Het is een wonderlijk complex van cirkelredeneeringen, dat wij hier ontmoeten. In het middelpunt waarvan het volgende oordeel staat: Er wordt op de wereld niets gelezen — ook de Bijbel niet — wat niet gelijktijdig op een bepaalde wijze wordt uitgelegd. Er is geen uitlegging zonder uitlegger. En deze is er niet, zonder zijn „blutmäzige”, dat is door het ras bepaalde aard. De waarheid dezer vaststellingen, voegt Brachmann hieraan toe, wordt door Luther treffend bewezen. Dat heeft Rosenberg zonder twijfel juist gezien. Zijn tegenstanders daarentegen grijpen hem aan op de basis van een Lutherbeeld, dat „hier heelemaal niets te maken heeft”, n.l. het Lutherbeeld na den door ons genoemden tijd. (Dus na zijn bekeering).

Is het duidelijk?

Niet Luther is veranderd, maar de Bijbel. Dat wil zeggen: op een bepaald oogenblik in zijn leven heeft Luther, die „den Bijbel eerst verwierp”, den Bijbel zoo veranderd, dat is uitgelegd, dat hij in zijn oer-Germaansche opvattingen paste. Luther kon den „God, die vergeeft” in den Bijbel niet vinden. En later wel. Niet, omdat „die God er werkelijk in voorkwam” (de lezer wil ons dergelijke

aanhalingen, ten, wel ve dien Bijbel zeggen, een ken. Zijn b geen verand schijnt, dat werkelijkhei uit, moeten zijn wezen l Zoo is de de bekeerin maar heeft zich opnam

Het droev eischt, dat bezig moele mogen verv grenzen beg toornig) voe een invloed de mensch dagen geldt breiding var Er zal ge voordat de l Europa i geen vrede „Joodsche l vervolg. Er zal ge „tijdperk d Dat is het Bezien w beeld van I A.

Nederlan

De tijd wa

langen! Daaron li spreken over Danzig.

Misschien dan wel bel

Op deze vi een antwoord kort bezoek kreeg me op die daar voe

De Genera het Geref. C herelidend w

geformuleert ging onzer z vaart. Tot e

bezoeken va het buitenland daar geestel

boden kon v

Zoo is ds Comité naar

prachtig rap Aan onde

Danzig te ga en rapport

opdracht is nu een en

vertellen ov

In de eer haven van komen door

per week, een deel m

Directies ve

bij betrokke

formeerde Ten slotte l

stantische al

Met vers

gesproken e is honger n

gole Hollan

De bezoel

grote en ar

heeft men l

den hun gr

landers, Pa

juichten he

werking, l

verrassend

De waarn

uitschland, niet reformatie komt itischen wil". aalt Brachmann Lutherbeeld van aan toe: terecht an de „Evangenis geloof van tijl, is een trefuricaturale voor-

e critiek uit. Zij „politisch" kan vattingen te let- i Luther ook in mis kan behan- t te houden met . Ja, natuurlijk niet om. Het is anner men de at: trekken, die

die afwijzende zijn instemming hij zijn vonnis vellen. Aan dat

van „den God t is genoeg be- En er zijn tal- lige bezwaren reformator heb- elke het gevaar , krachtige for-

m, althans niet il Luther voor em een plaats . En voordat de heon definitief t een geduchte t moet van het „blijvende", de iden worden. en? in den Christus moest hebben. Kruis", zooals niets kon be-

uitlatingen, die . Waarin hij de den kruisdood len. Luther zou in dien tijd

als Brachmann staat daar, zou- Luther na zijn r zonden door heeft gepredikt. „eenvoudig" is

geloofd aan een God vond hij „Daarmede is le zijn gansche en Vriend-God el of als slem- velenbezwaren ijbel opkomen. brachmann, dat — als hij den egenstelling tot Germaanschen rmaansch-Duit- God, ziet. Met zooals Alfred nansche karak- sche religieuze Germaansch- oo verstaan en daan.

van cirkelrede- In het middel- staat: Er wordt e Bijbel niet — le wijze word- nder uitlegger. lutmäsizg", dat waarheid dezer raan toe, wordt t heeft Rosen- tegenstanders e basis van een niets te maken en door ons bekeering).

de Bijbel. Dat ik in zijn leven „verwierp", dien egd, dat hij in paste. Luther den Bijbel niet ie God er wer- ons dergelijke

aanhalingen, die ons eigenlijk tegen de borst stui- ten, wel verontschuldigen) maar, omdat Luther dien Bijbel eerst vervormde. Ziet, wil Brachmann zeggen, een Duitscher kan maar op één wijze den- ken. Zijn bloed bepaalt die methode. Daarin is geen verandering mogelijk. En als het wel eens schijnt, dat hij geheel anders denkt, dan is dat in werkelijkheid toch niet zoo. De woorden, die hij wil, moeten altijd zoo uitgelegd worden, dat ze bij zijn wezen passen.

Zoo is de ware Luther, zegt hij, de Luther vóór de bekeering. En eigenlijk is hij nooit bekeerd, maar heeft hij alleen maar de materie, die hij in zich opnam, „bekeerd".

Het droevige van dit alles is ook, dat onze tijd eischt, dat we ons met dergelijke redeneeringen bezig moeten houden. En dat we niet in de fout mogen vervallen, die talrijke belijders over de grenzen begingen, ze schouderophalend (en tegelijk loornig) voorbij te gaan. We hebben gezien, welk een invloed ze kunnen uitoefenen, hoe gemakkelijk de mensch is te vangen. En ons verzet in deze dagen geldt ook, geldt in de eerste plaats, de verbreiding van dergelijke leeringen.

Er zal geen vrede zijn, zei Rosenberg onlangs, voordat de laatste Jood uit (Duitschland?, neen uit) Europa is verdwenen. Dat is het begin. Er zal geen vrede zijn (in Europa) voordat de laatste „Joodsche leerstelling" verdwenen is. Dat is het vervolg.

Er zal geen vrede (in Europa) zijn, voordat het „lijdperk der belijdenis" voorgoed afgesloten is. Dat is het slot.

Bezien we nu den volgenden keer het Luther- beeld van Rosenberg opnieuw.

A.

B. I. B.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Nederlandsche belangen in Polen en Danzig.

De tijd waarin we leven staat in het teeken der belangen!

Daarom ligt het geheel in de lijn als we nu eens spreken over de belangen van Nederland in Polen en Danzig.

Misschien dat iemand vraagt: maar hebben wij daar dan wel belangen?

Op deze vraag wil ik trachten in alle bescheidenheid een antwoord te geven. Dat is mogelijk, omdat ik een kort bezoek aan Polen en Danzig bracht en gelegenheid kreeg me op de hoogte te stellen van de groote belangen, die daar voor ons zijn.

De Generale Synode der Geref. Kerken van 1936 heeft het Geref. Comité Handelsmarine aangezocht, het voorbereidend werk te doen, noodig om te geraken tot wel-geformuleerde voorstellen inzake de geestelijke verzor- ging onzer zeevarenden ter Koopvaardij en bij de Kust- vaart. Tot dat voorbereidend werk behoorde ook het bezoeken van verschillende belangrijke havensteden in het buitenland, teneinde te onderzoeken in welken vorm daar geestelijke verzorging aan onze zeevarenden ge- boden kon worden.

Zoo is ds J. Kremer van Ede in opdracht van het Comité naar Londen gegaan en keerde terug met een prachtig rapport.

Aan ondergeteekende is opgedragen naar Polen en Danzig te gaan en daar de mogelijkheden te bestudeeren en rapport uit te brengen en voorstellen te doen. Die opdracht is nu vervuld en ik acht me gelukkig, dat ik nu een en ander aan ons Nederlandsche volk kan vertellen over de daar liggende mogelijkheden.

In de eerste plaats is bezocht de nu wel bekende haven van Gdynia. De groote haven van Polen. Daar komen door elkander drie tot vijf Hollandsche schepen per week. Dan zijn daar Poolse reederijen, die voor een deel met Nederlandsch personeel varen. Van de Directies vernam ik, dat daar ongeveer 80 Nederlanders bij betrokken zijn. Voorts wonen daar een aantal Gereformeerde en verschillende Protestantse gezinnen. Ten slotte leven daar nog enkele vrouwen van Prote- stantsche afkomst, die met Polen gehuwd zijn.

Met verschillende van deze menschen hebben we gesproken en sterk kwamen we onder den indruk: hier is honger naar het Evangelie. Men verlangt naar „een goede Hollandsche preek".

De bezoeken bij de verschillende Directies waren groote en aangename verrassingen. Zonder uitzondering heeft men krachtigen steun toegezegd. Allen verklaar- den hun groote instemming met onze plannen. Neder- landers, Polen, Gereformeerden en Roomschen, ze juichten het van harte toe en beloofden allerlei mede- werking, in elk opzicht en op elk terrein. Het was verrassend dit alles te zien en te hooren.

De waarnemende Nederlandsche Consul sprak, hoe- wel zelf Roomsch-Katholiek zijnde, zijn groote inge- nomenheid uit over onze plannen, gaf allerlei goeden raad en beloofde zijn medewerking en gaf verschillende wenken.

Is het nu mogelijk daar kerk te houden? Deze vraag is gesteld, onderzocht en op verrassende wijze beant- woord. Een zeer hartelijke samenspreking met den Zweedschen zeemanspastor bracht hier de gezochte uit- komst. De Zweden hebben in Gdynia een prachtig nieuw zeemannshuis. Nu wil de Zweedsche predikant het tehuis openstellen voor de Nederlandsche zeelieden. We kun- nen ook een aparte afdeling krijgen. De Nederlandsche viag zal dan van het huis waaien en... de Zweedsche kerk stelt haar kerkgebouw beschikbaar tot het houden van een kerkdienst tusschen 5 uur en 7 uur namiddag. Is dat niet prachtig!

Dan is daar in die kerk dienst door drie verschillende nationaliteiten. De Prot. Polen, de Nederlanders en de Zweden.

Als Nederland nu aanpakt, zullen de Reederijen niet achterblijven.

Hier ligt het werk te wachten.

Van Gdynia naar Danzig is niet ver. Met de zeeboot buitenom anderhalf uur. Met de bus binnendoor nog korter. In Danzig gaat het om twee in elkander loopende havens. Die van Danzig en van Neufahrwasser. Groote en zeer belangrijke havens. Dr J. A. Nederbragt, Haven- president van Danzig, heeft over deze zoo belangrijke havens in „De Standaard" geschreven. We hebben de zaak van nabij gezien en het is een zeer rijk arbeids- veld.

Dr Nederbragt ontving ons zeer hartelijk, en welwil- lend gaf hij zijn tijd en medewerking. Hier is veel werk te doen, zoowel op het land als te water. Hier wachten Gereformeerde menschen op den Dienst des Woords en der Sacramenten. Hier zijn tal van mogelijkheden. Er is geestelijke honger. Dr Nederbragt doet hier prachtig werk. Hij wacht echter op een predikant. Met één der booten van den Havendienst zijn we door de haven gevaren. Op dezen tocht telden we niet minder dan zeven Nederlandsche schepen. Van den Nederlandschen consul vernamen we, dat er dien dag zeker twaalf aanwezig waren. Welk een werk wacht hier!

Ook in Neufahrwasser is weer prachtige samen- werking met de Zweedsche kerk mogelijk. Ook daar is men bereid gelegenheid te geven tot het ontvangen van Nederlandsche zeelieden en het houden van kerk- diensten.

Om het belang van dit alles te verstaan, bedenke men ook, dat de Hollandsche kerkdiensten, die per radio uitgezonden worden, in het grootste deel van de Oostzee niet te hooren zijn. Dus ook niet in Gdynia, Neufahrwasser en Danzig. Zelfs de meest moderne toe- stellen brengen hier geen uitkomst. Zoo is men dan hier wel van alles verstoken.

Bij dit alles hebben we ook rekening te houden met het feit, dat de verleiding hier zeer sterk is. Zonder moeite zien we dan wel, dat hier zeer groote en be- langrijke geestelijke belangen op spel staan.

Het Geref. Comité Handelsmarine zou nu graag het werk in Gdynia al vast beginnen. Immers eer de Gene- rale Synode samenkomt en haar besluiten genomen heeft en die besluiten tot uitvoering komen, is 1939 voorbij. Dan is weer een kans om vasten voet te krijgen teloor gegaan.

Daarom nu een oproep aan Christelijk Nederland om onze zeevarenden te hulp te komen en onze Neder- landers in Gdynia en Danzig niet te vergeten.

Christenen van Nederland, stelt het Comité in staat daar te beginnen. De Nederlanders in Polen en Danzig zullen niet achter blijven.

De Reederijen zullen hun woord gestand doen.

Maar wij in het Vaderland, wij moeten voorop gaan.

Laat nu iedere kerk in ons land een klein bedrag voor dit werk afstaan. Laat men in scheepvaartkringen medewerken! Laten onze vrouwen niet achterblijven!

Allen aan het werk voor de Nederlandsche belangen in Polen en Danzig!

J. VERSTEEGT, Geref. Pred., N.-Loosdrecht,
Voorz. Geref. Comité Handelsmarine.
Ds J. KREMER, Ede, penningmeester.
Girono. 203461.

IN PERSCHOUW

Rutgers getoetst.

Ds J. J. Bouwman schrijft in „Almeloosche Kerk- bode":

Voor ongeveer 25 jaar leefde er op een dorp in het Noorden van Groningen een weduwe met haar kin- deren.

Zij had haar man reeds vroeg moeten verliezen en was met haar kinderen eenzaam op haar boerderij achter gebleven.

De zoons gingen, toen zij klein waren, trouw naar de catechisatie, maar toen zij den volwassen leeftijd hadden bereikt, durfden zij geen belijdenis te doen. Het was absoluut geen onverschilligheid. Neen, de moeder leefde met haar kinderen trouw mee in alle opzichten. Het was een voorbeeldig gezin, een gezin zooals Prof. Bouwman het teekent in zijn Kerkrecht II bl. 272: In het Noorden des lands zijn er menschen die trouw met de gemeente meeleven, die voor hun kinderen het onderwijs en de leiding der kerk begee- ren en toch uit oorzaak van schuchtheid niet komen tot belijdenis en Avondmaal. In het Noorden staat immers het nuchtere denken, de objectieve bescho- wing des heils op den voorgrond, zonder dat daar de warmte van het hart en de diepte des gevoels gemist wordt. Velen staan daar schuchter voor het doen van geloofsbelijdenis, omdat zij overtuigd zijn, dat zij waar en oprecht moeten zijn en dus niet eer geloofsbeli- denis mogen doen voor zij zeker zijn, dat de keuze om den Heere te dienen oprecht is.

Wat gebeurde er echter? Op een Zondagmorgen was het gezin als naar gewoonte opgegaan tot de samen- komsten der gemeente des Heeren. Toen werd afge- kondigd: zij die geen belijdenis des geloofs hebben ge- daan, moeten ter catechisatie komen, anders zullen zij kerkelijk behandeld worden.

En de gevolgen daarvan? Zij waren ontzettend en werken nog tot in den tegenwoordigen tijd na.

Nu kan men wat die kerkeraad deed onverstandig noemen, maar dan toch alleen met betrekking tot de wijze, waarop hij handelde.

De zaak, waarover het ging, het standpunt, dat de kerkeraad innam, was volkomen in overeenstemming met het bekende rapport van Prof. Bavinck en Rutgers van de Synode van Middelburg van 1896 en Gronin- gen 1899.

Dat rapport stelt zich immers op het standpunt: v.g.l. Rutgers adviezen II bl. 91 en de College Dictaten van Rutgers uitg. Dr J. de Jong, bl. 21: De volwas- sene, die wel de gelegenheid heeft door eigen belijde- nis en verbintenis lid van de kerk te zijn, maar daar-

toe niet komt, om het even wat hem terughoudt, die is niet meer te beschouwen als een minderjarig, onmondig volwassene lid maar als iemand die bij voort- during ongehoorzaam is aan het Woord des Heeren, die metterdaad verloochent wat hij zijn doop ver- ondersteld werd en die weigert een belijder te worden. De kerk heeft voorschans gemeenlijk grond om te ver- onderstellen, dat de zoodanige tot haar gemeenschap behoort, en dien overeenkomstig kan zij hem dus niet langer als haar lid erkennen. Omdat zij niet be- lijden en zich ook niet verbin- den, staan zij buiten het insti- tuut, dat juist op belijdenis en verbintenis rust.

Het rapport geeft dan een beschouwing over wat Johannes à Lasco en Voetius hebben opgemerkt en komt ten slotte tot de volgende conclusie: de gedoopt- en, die op volwassen leeftijd door eigen schuld niet tot belijdenis en verbintenis komen, moeten door de kerk ernstiglijk en bij herhaling daartoe vermaand worden en wanneer zij die vermaning niet opvolgen, moeten zij geacht worden het lidmaatschap van de kerk te verliezen, waarbij wenschelijk is, dat de kerkeraad dit ook uitpreke, uiterlijk met hun dertigste levensjaar.

De Synode van Groningen heeft uitgesproken, dat zij met de hoofdstrekking van het advies zich ver- eenigt en het gewenscht acht, dat de kerkeraden zoo- veel mogelijk in dien geest arbeiden.

De Kerkeraad handelde ten opzichte van de vol- wassen kinderen der weduwe (de wijze nu daarge- laten) geheel in overeenstemming met het advies van Bavinck en Rutgers en de uitspraak van de Synode van Groningen 1899.

Dat dit rapport nog niet vergeeten is, blijkt wel uit een referaat van Ds Koppe van Ommen op de Ouder- lingenconferentie van Hardenberg gehouden en in het kort opgenomen in het Ouderlingenblad nr 205.

Referent zet uiteen, dat de kerk hen die niet komen tot het doen van belijdenis op den duur niet kan dulden, als zouden zij een wettige positie hebben. De kerk als instituut berust op de belijdenis-daad. Wie beslist weigert zijn doop te aanvaarden, is schuldig aan ongelooft, de ergste ongehoorzaamheid. In die abnormale positie kunnen zij niet gehandhaafd wor- den. Met groote, maar niet eindeloze lankmoedigheid, trede de kerk hier op. En ten slotte worde verklaard, dat het lidmaatschap verloren is, omdat aan de conditie niet werd voldaan.

Op een vraag van Br. Schuurman van Ber- genheim: als er gemoedsbezwaren zijn tegen het doen van belijdenis, moet men dan toch na veel vermaan zoo iemand afsnijden, wordt door Ds Koppe geantwoord: Zeker, ook zij, die gemoedsbezwaren hebben, moeten behandeld worden. Een kerk rust op belijdenis, daarom kan men er niet in berusten, dat men, om wat reden dan ook, niet komt tot het doen van belijdenis. Of dat nu al overal doorgevoerd kan worden? Misschien niet, maar in principe moet het toch zoo. En op een vraag van Ds Broek Roelofs antwoordt Ds Koppe: De kerk heeft schuld. Daarom moeten wij wel voorzichtig zijn met de tucht. 't Is nu maar de vraag, wanneer komen wij van voorzich- tigheid tot doortastendheid.

Uit het bovenstaande blijkt duidelijk de groote invloed van het standpunt van 1896. Als het er op aan zou komen, zouden velen evenzoo handelen als die kerkeraad in het Noorden (de wijze weer daar- gelaten) en dat alles, omdat het zoo door Bavinck en Rutgers is geadviseerd en aangenomen door de Synode van Groningen 1899.

Nu zijn door een vorige Synode Deputaten be- noemd om rapport uit te brengen over de tucht over doopleden. (Dit rapport is thans verschenen).

Prof. den Hartogh, een dier Deputaten, begint ook in nr 205 van het Ouderlingenblad te schrijven over de tucht over doopleden in de Gereformeerde Kerken.

Ds Koppe stond precies op het standpunt van 1896—'99 en verdedigt dit met jeugdigen moed. Prof. den Hartogh onderwerpt het historisch ge- deelte van het rapport van 1896 aan critiek. Hij zegt: Het Rapport van 1896 gaat in zijn thetische gedeelte uit van de grondgedachte, dat men niet zonder eigen toedoen lid kan zijn van een kerkelijk instituut en verdedigt dan het lidmaatschap van onmondige kinderen door te wijzen op degenen, die naar Gods ordinantie hun mond zijn en de noodige daad voor hen verrichten door hen ten doop te pre- senteren. Worden de kinderen bekwam tot eigen keuze, dan vervalt naar dezen gedachtengang de vroegere basis voor hun lidmaatschap en kunnen zij niet langer als lid beschouwd worden, wanneer zij door eigen belijdenis en Avondmaalsviering zich niet aan de kerk verbinden.

De interpretatie van de uitspraak van de Synode van 1578, zegt echter Prof. den Hartogh, zooals die in het rapport van Bavinck en Rutgers gegeven wordt: reeds wegens het achterwege blijven van belij- denis en verbintenis moeten zij geacht worden afvallig te zijn, moet worden afgewezen.

In het rapport van Bavinck en Rutgers worden ook uitspraken van Voetius aangehaald. Daarvan zegt Prof. den Hartogh: Uit ons nader onderzoek van al de plaatsen, waar Voetius zich uit inzake de tucht over de gedoopten, die nog geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd, is wel duidelijk gebleken, dat hij de volwassene gedoopten met de jongere kinderen der geloovigen houdt voor incomplete leden der kerk.

Daarmee is de grondslag wegge- nomen van geheel de verstre- kende redeneering in het rap- port van 1896, dat in Voetius' beschoouwing naast incomplete en complete leden blijkbaar geen plaats is voor een derde soort, die bestaan zou uit volwassen onvolwassenen, zoodat de gedoopte kinderen, die niet tot de belijdenis kwamen, geacht worden hun aanvankelijk lidmaatschap te hebben verloren. Hij zegt nergens dat voor zulke volwassene gedoopten het incomplete lidmaatschap vervalt.

Indien de grondslag van het rapport van 1896 wegvalt, dan vervalt ook de grondgedachte waarvan